

N:o 50.

Af herr **von Möller**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om meddelande af bestämmelser mot onödigt plågende af husdjur vid slakt.*

Vid 1894 och 1895 års riksdagar väckte herr Treffenberg motion om lagbestämmelser till förhindrande af djurplågeri vid slakt. Riksdagen afslog dock bägge gångerna motionen. Då densamma i något ändradt skick år 1896 förnyades, ledde den till en skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Efter justitiekanslerns hörande blef ärendet föredraget af justitieministern inför Kungl. Maj:t, som fann frågan böra inskränkas att gälla sådan slakt, som yrkesmässigt bedrefves, i följd hvaraf den, såsom berörande näringslagstiftningen, öfverlämnades till civildepartementet. Sedan samtliga länsstyrelser samt medicinalstyrelsen yttrat sig i frågan, som efter jordbruksdepartementets upprättande öfverlämnats till detta departement, blef ärendet den 1 februari 1901 ånyo föredraget inför Kungl. Maj:t, som då fann Riksdagens skrifvelse icke böra föranleda vidare åtgärd. Därmed var saken för den gången slut. Dock hade i de afgifna utlåtandena mycket anförts, som uppenbart ådagalade behöfligheten af en lagstiftning i den riktning, Riksdagen åsyftat. I allmänhet ansågs likväl, att missförhållandena voro *mindre* vid den *yrkesmässiga* slakten än vid s. k. *hemslakt*.

Vid 1903 års riksdag anförde chefen för justitiedepartementet herr statsrådet Berger i sitt svar på en af herr E. Wavrinsky väckt interpellation i Andra Kammaren bland annat: För min del har jag, af hvad jag hittills varit i tillfälle att inhämta angående ifrågavarande ämne,

kommit till den uppfattningen, att skäl ej saknas för införande af en lagstiftning mot djurplågeri vid slakt. Jag anser därför, att frågan härom bör tagas under förnyadt öfvervägande, och mitt svar på herr Wavrinskys framställning blifver alltså, att frågan om en dylik lagstiftning med det snaraste skall göras till föremål för handläggning inom justitiedepartementet.

Herr Wavrinsky yttrade: Det svar, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet benäget lämnat å de frågor, som jag med kammarens medgifvande fått ställa till regeringen, skall helt säkert väcka lifliga förhoppningar hos djurskyddsvännerna, att denna fråga kommer att hos vår nuvarande regering röna en omsorgsfull pröfning.

Mången torde kanske mena, att denna fråga egentligen endast är ett agitationsämne för djurskyddsföreningarna. Jag ber fördenskull att få till protokollet fördrt ett utlåtande af en auktoritet på detta område, som väl icke kan jäfvas, nämligen chefen för veterinärintitutet i Stockholm. Utlåtandet är helt kort; det lyder som följer:

»Det har varit, är och blir min alldeles bestämda mening, att all yrkesmässig slakt af våra större husdjur måste föregås af bedöfning. Detta skall i lag stadgas, och skulle någon religiös ritual föreskrifva något annat, så måste den i mänsklighetens och humanitetens namn reformeras i detta fall.

Hela proceduren vid den judiska slaktmetoden gör ett ohyggligt rått och brutalt intryck, detta har väl aldrig någon kunnat bestrida, och både för djurets och de i slakten deltagandes skull bör den bort. Denna slaktfråga i allmänhet är den största af alla djurskyddsfrågor, den har en sådan oerhörd omfattning, att alla andra synas mig krympa till dvärgar vid sidan af den, och det skulle vara sorgligt, om inte inom vår representation skulle finnas nog blick för dess betydelse, nog mänsklighet och hjärta för djuren för att få den löst enligt humanitetens kraf.

Stockholm, veterinärintitutet den 15 mars 1903.

John Vennerholm.

Professor.»

Emellertid afgick statsrådet, innan löftet hunnit infrias. De svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund öfverlämnade 1905 till regeringen det förslag till slaktlag, som detsamma på uppdrag af justitieministern utarbetat. På våren 1906 ingick nordiska djurskyddsföreningen till justitiedepartementet med en vördsam påminnelse och med anledning af en skrifvelse från annat håll ytterligare, längre fram på året med en

påminnelse om, att eventuellt lagförslag af angifna skäl måste afse *bedöfning af alla slaktdjur*. Hösten 1907 uppvaktade enligt uppdrag ordföranden i nordiska djurskyddsföreningen justitieministern, »som ställde sig mycket vänlig till det behjärtansvärda spørsmålet men beklagade bristen på nödig arbetskraft.»

Genom förlidet års riksdagsbeslut borde väl denna brist afhjälpts så pass, att man nu kunnat motse en definitiv lösning. Emellertid synes regeringen tyvärr ännu icke ämna upptaga frågan till behandling i rikting af den riksdagsskrivelse, som för 13 år sedan afläts, och dock är denna fråga af den största ej blott *kulturella* utan äfven *ekonomiska* betydelse för vårt land. Köttet af utan föregående bedöfning affivadade djur anses ju sämre både till kvalitet och hållbarhet. Den årliga förbrukningen inom landet lär uppgå till omkring $\frac{1}{2}$ million större och 10 millioner mindre slaktdjur.

Denna lucka i vår lagstiftning är föga smickrande för landets kulturnivå vid jämförelse med t. ex. Tyskland, Österrike, Schweiz m. fl. stater, där man för länge sedan bemödat sig att genom lagar sätta en gräns för onödigt marterande af djuren vid deras nedslaktning.

Hittills åtminstone har det ej lyckats djurskyddsföreningarna att genom åtal vid domstol få slaktdjurplågeriet belagdt med straff, ehuru visserligen ännu intet dylikt mål kommit under högsta domstolens pröfning.

Af likgiltighet, gammal vana eller bekvämlighetsskäl begås fortfarande det mest upprörande pinande både vid hem- och yrkesslakt. Så t. ex. användes fortfarande i vissa svinslakterier det amerikanska sättet att upphissa de lefvande djuren vid ena bakbenet, hvarefter de stickas och lämnas att förblöda.

Skall icke detta oeffterättlighetstillstånd längre fortfara, synes det nödvändigt, att Riksdagen *ånyo* uttalar sin mening som en välbehöflig stimulans för vederbörande.

Det af djurskyddsföreningens centralförbund utarbetade lagförslaget är af följande lydelse:

Förslag till lag angående slakt.

§ 1. Slakt skall ske snabbt, med undvikande af djurplågeri. Bedöfning skall ske före blodaftappningen, såvida ej döden åstadkommes genom hufvudets hastiga skiljande från kroppen.

§ 2 mom. 1. Bedöfningen skall ske förmedels en i stora hjärnan

inträngande sprint eller kula. Dock må mindre djur äfven kunna bedöfvas genom ett tillräckligt kraftigt slag mot djurets pannben.

Mom. 2. Blodaftappningen skall ske omedelbart efter bedöfningen och djuret får ej upphängas, flås eller skällas, förrän blodaftappningen ägt rum. Fjäderfå må ej plockas, förrän döden inträdt.

§ 3. Slakt må utföras endast af härtill fullt lämpliga och kunniga fullvuxna personer af tillräcklig kroppsstyrka.

§ 4. Slakt skall verkställas på plats, så belägen, att slakten ej kan åses från gata, allmän väg, torg eller skola.

Barn under 14 år få ej närvara.

§ 5. Vid genom olyckshändelse eller plötsligt inträffad sjukdom förorsakad nödslakt, må slakten verkställas på det sätt, som för djuret medför minsta lidande.

§ 6. Ansvarig för efterlefnad af denna förordning är den, som utför eller leder slakten.

§ 7. Öfverträdelse af denna lag straffas med böter, där ej straff enligt allmän lag å gärningen följer.

§ 8. Exemplar af denna lag skall finnas anslaget i lokaler, där yrkermässig slakt bedrifves.

§ 9. Denna lag träder i kraft den — — —.

Dessutom aflämnades ett alternativt förslag med undantagsbestämmelser för slakt efter judisk ritus, »schäckten», uteslutande af det skäl, att förbundsstyrelsen, från djurskyddssynpunkt öfvertygad om, att slakt ej kan ske utan djurplågeri, såvida behöfning ej förekommer, äfvensom att *det enda rätta är, att schäckten måtte helt förbjudas*, ej ansåg sig vilja eller kunna ingå i någon undersökning om, huruvida ett dylikt förbud skulle kunna möta något hinder eller med fog kunna betraktas som ett ingrepp i den judarna garanterade fria religionsöfningen.

En vetenskapligt bildad, framstående fackman beskriver schäcktingens förlopp sålunda:

»Sedan det till slaktning bestämda nötkreaturet kastats till marken och bundits, lägges det på rygg med hufvudet utsträckt så, att det kommer att hvila på hornen. Därefter afskäras de båda å sidorna af halsen liggande pulsåderna äfvensom foder- och luftstruparna och detta, märk väl, utan någon som helst föregående bedöfning.

Under den långa tid, som kräfves för blodets afrinnande, har djuret fullt medvetande och känsel samt ger medelst ängsliga och liksom bedjande

blickar och upprepade blinkningar sin smärta tillkänna. Något ljud kan det ej gifva från sig, då luftstrupen blifvit afskuren.

Då man vet, att blodets afrinnande ur hjärnan kan ske ganska långsamt, och att hjärnverksamheten fortgår, så länge en viss mängd blod finnes kvar, så kan en hvar, af hvilken trosbekännelse han än må vara, inse, att ett dylikt långsamt marterande till döds ovillkorligen måste rubriceras såsom grymhet.»

Det torde vara skäligen öfverflödigt att här framdraga något ytterligare bevis för det faktum, att bedöfningslakt sker utan ångest och smärta för djuret samt att vid schäckningen djuret bibehåller medvetandet och känseln under hela proceduren, denna må nu verkställas med större eller mindre snabbhet, mer eller mindre brutalt. Något stöd för ritualslakten, sådan den i Talmud föreskrifves, lär icke finnas i bibeln.

En stor del af de mindre konservativa eller de mera bildade judarna åsidosätta dessa bestämmelser såsom varande oväsentliga och förtära ickekoschert kött lika väl som det dem förbjudna svinköttet, under det att ritualjudarna fortfarande yrka på bibehållandet af det talmudiska schäckbudet såsom ägande religiös betydelse och helgd.

I Sachsen, Schweiz m. fl. är schäckningen förbjuden, och, om man nu i vårt land omsider kan få motse en mera human lagstifning i djurskyddsvänligt syfte, bör man väl icke med den ena handen taga tillbaka, hvad som gifves med den andra af falska hänsyn till snedvridna föreställningar eller en antikverad kult, däri djurplågeri ingår som ett moment såsom en Gudi täckelig gärning. En *omoralisk handling* kan och får väl icke af den svenska lagstiftaren ursäktas och tillåtas såsom led i en religiös akt på samma gång den belägges med straff, ifall den begås af en kristen!

Konsekvenserna här af voro väl minst sagdt — besvärliga!

Med en stigande upplysning måste här som öfverallt en mera primitiv uppfattning vika för en högre. Den svenska kristna staten bör ej kunna tillåta, att begreppen religions- och samvetsfrihet missbrukas som skydd för begående af i lag förbjudna handlingar.

På grund af hvad jag sålunda anför, får jag med upprepande af Riksdagens egna ord i skrifvelsen 24 april 1896 vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes dels låta utröna, om och till hvilken utsträckning stadganden må kunna

meddelas i syfte att vid slakt af husdjur minsta möjliga lidande medelst förutgående bedöfning eller på annat ändamålsenligt sätt tillfogas djuren, dels ock, därest utredningen därtill föranleder, låta utarbete och för Riksdagen snarast möjlig framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Stockholm den 16 februari 1909.

A. v. Möller.
